

Ajalugu III kooliaste

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjusi ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatusest ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooa. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos.

Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;
- 6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemisetagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata

minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdselt asjakohased. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdselt usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Kooliastme lõpuks taotletavad teadmised, oskused, hoiakud ja õpitulemused

Õpilane:

- 1) eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu;
- 2) mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid;
- 3) seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajaloo, teab Eesti ajaloo pöördepunkte;
- 4) mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal;
- 5) mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas;
- 6) analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonnaelu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu;
- 7) mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele;
- 8) mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis;
- 9) analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust;
- 10) mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga;
- 11) mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud;

- 12) kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi;
- 13) eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu;
- 14) analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana;
- 15) analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos;
- 16) mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos;
- 17) iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode;
- 18) nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb välise tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- 19) toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- 20) arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- 21) selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- 22) analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- 23) analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- 24) selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu;
- 25) selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloos;
- 26) toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- 27) võrdleb etteantud kriteeriumide põhjal elukorraldust maal ja linnas;
- 28) toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärgi;
- 29) toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist;
- 30) analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- 31) teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;
- 32) iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel;
- 33) loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;

- 34) kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- 35) toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel;
- 36) analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- 37) teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- 38) iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale tänapäeval;
- 39) tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- 40) kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;
- 41) analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- 42) toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- 43) märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- 44) selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja;
- 45) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;
- 46) teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;
- 47) selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;
- 48) selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega.

Ajalugu 7. klass

Ainemaht: 70 tundi

Teema: Seisused, läänikord ja eluolu

Õpitulemused

Õpilane:

- nimetab sündmuse ja aastaarvu, millega tähistatakse kokkuleppeliselt keskaja algust Euroopas ja Eestis
- nimetab keskaja kolm perioodi (vara- kõrg- ja hiliskeskaeg) ning toob näiteid iseloomulike joonte kohta igast perioodist
- mõtestab ja sõnastab ajaloolise keskkonna kujunemist oma kodukohas, selgitab keskaegse muistise tähendust keskajal ja tänapäeval oma kodukohas (nt linnus)
- võrdleb Euroopat 5. ja 13. sajandil kaardi alusel
- iseloomustab seisuslikku ühiskonda: nimetab seisused ja ülesanded;
- iseloomustab läänikorda

Õppesisu:

Keskaja mõiste ja periodiseerimine;

läänikord ehk feodaalkord, lään ehk feood, läänimees ehk feodaal, senjäär, vasall;

läänipüramiid ehk feodaalne hierarhia

turniir, linnus

- kasutab kontekstis mõistet senjäär ja vasall ja truudus, feodaal
- kirjeldab feodaalset hierarhiat, selgitab seoseid.
- iseloomustab läänimeeste elulaadi;
- kirjeldab keskaegset linnust,
- iseloomustab rüütli ja aadlidaami, kirjeldab nende elu. Nt kirjeldab keskaegse rüütlikeisuse ideaale, võrdleb neid tänapäeva meesideaaliga, iseloomustab keskaegse aadlidaami iluning käitumisideaali; võrdleb seda tänapäeva naise ideaalidega, loetleb aadlinaise kohustusi ja ülesandeid abikaasa ja lossiemandana; selgitab aadlike abielu peamist eesmärki.
- analüüsib linnuselü vüruseid ja puuduseid keskaja inimese seisukohast

Teema: Ristiusk, kirik ja kultuur

Õpitulemused:

Õpilane:

- iseloomustab kiriku rolli keskaja ühiskonna ja üksikisiku elus;
- kirjeldab kiriku struktuuri,
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- Selgitab mõne näite põhjal, mil moel võivad ehitised, kunstiteosed ja muud esemed anda teavet keskaegse inimese maailmapildi kohta.
- nimetab romaani ja gooti kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- iseloomustab kunstiteoste toel keskaja kujutavat kunsti (temaatika, kujutamiskiis, kunstniku staatus, eesmärgid);
- 7) märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;

Õppesisu:

ristiusk

katoliku kirik

kiriku struktuur (paavst, peapiiskop, piiskop, preester, klooster, ab, abtiss, munk, nunn)

Mõisted: kogudus, usklikud, vaimulikud, ilmikud, pühak

Ristiusu õpetus (tsölibaat, askees, palve, reliikvia, patt, paradiis, põrgu, puhastustuli sakramendid)

romaani stiil ja gooti stiil (altar, ümar- ja teravkaar, miniatuur, manuskript)

- teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;
- toob näiteid keskaja kirjandusest, kunstist ja muusikast.

Teema: Euroopa riigid varakeskajal

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab suure rahvaste rändamise põhjuseid ja mõju Euroopale;
- näitab kaardil Lääne-Rooma riigi aladel tekkinud germaanlaste riike;
- kirjeldab Frangi riigi tekkimist ning jagunemise põhjuseid ja tagajärgi (kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa);
- selgitab milles seisnes ristiusu vastuvõtmise tähtsus Frangi riigi jaoks;
- selgitab, kes on Merovingid, kes on Karolingid.

Õppesisu:

Suur rahvasterändamine, germaanlased

Frangi riik ja valitsejad: Chlodovech, Merovingid, Karolingid, Karl Suur, Verduni leping

Teema: Linnad ja linnaelu

Õpitulemused

Õpilane:

- kirjeldab elu keskaegses linnas kasutades ajaloolaseid mõisteid õiges kontekstis;
- võrdleb elu keskaja ja tänapäeva linnas;
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- selgitab hansakaubanduse mõju Eesti linnade arengule.

Õppesisu:

linnaõigus, raad, raekoda, turuplats, gild, tsunft, õpipoiss, sell, Hansa Liit

Teema: Euroopa riigid kõrgkeskajal

Õpitulemused

Õpilane:

- analüüsib ja võrdleb riigi kujunemist Prantsusmaal ja Inglismaal;
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab

Õppesisu:

William Vallutaja, Henry II, Karolingid ja Kapetingid

Saja-aastane sõda, Jeanne d Arc

inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga.

Teema: Euroopa naabrid (araablased, Bütsants, Vana-Vene riik, viikingid)

Õpitulemused

Õpilane:

- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- toob näiteid, kuidas suhted naabritega on mõjutanud eurooplaste maailmapilti, teadmisi, oskusi; teeb lihtsamaid järeldusi rahvaste ja kultuuride vastastikuse mõju kohta;
- teab kalifaadi, Vana-Vene riigi ja Bütsantsi tekkelugu ja olulisemaid valitsejaid;

Õppesisu:

- Bütsants, õigeusk, patriarch, ikoon, ristkuppelkirik, mosaiik, kirikulõhe, beduiinid, Meka, Kaaba islam, moslem, Allah, prohvet, kaliif, kalifaat, džihaad, mošee, minarett koraan, imam; viikingid; varjaagid, normannid, saaga, ruunikivi, Valhalla, bojaar, veetše, družina

- teab islamiusu seisukohti ja islamimaailma mõju Euroopa kultuurile.

Teema: Ristisõjad

Õpitulemused

Õpilane:

- toob allikate põhjal esile ristisõdade põhjuse-tagajärje seoseid;
- selgitab, miks algasid ristisõjad Läänemere ääres ning kuidas need mõjutasid Eesti ajalugu;
- kirjeldab muistse vabadusvõitluse käiku ning paigutab selle sündmuse laiemasse ajaloolisse konteksti (ristisõjad Euroopas ja Liivimaal, keskaja algus Eestis);
- selgitab, kes oli Läti Henrik ja Lembitu ning miks nad on ajaloos olulised;
- selgitab, miks on Henriku Liivimaa kroonika tähtis ajalooallikas.

Õppesisu:

Urbanus II, Saladin, püha maa, ristisõjad

Muistne vabadusvõitlus: Läti Henriku Liivimaa kroonika, Lembitu, Kaupo

Teema: Haridus, ülikoolid ja teadus

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab näidete toel, kellel ja kuidas oli keskajal võimalik haridust saada;
- nimetab keskaja seitse vaba kunsti;
- toob näiteid keskaja teaduste: skolastika, alkeemia, astroloogia ja arstiteaduse uurimismeetoditest ja -tulemustest;
- nimetab Euroopa esimesi ülikoole ja kirjeldab ülikoolides toimunud õppetööd;
- võrdleb keskaegset kooli ja ülikooli tänapäevaga.

Õppesisu:

Kloostrikool, linnakool, toomkool, ülikool, teaduskond, 7 vaba kunsti, rektor, dekaan, dispuut, skolastika, alkeemia, astroloogia

Teema: Eesti keskajal

Õpitulemused

Õpilane:

- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;

Õppesisu:

keskaja periodiseering Eesti ajaloos, Vana-Liivimaa, Liivi sõda

- märgib kaardile muistse vabadusvõitluse ja Liivi sõja järgse haldusjaotuse
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma
- seisukoha ning põhjendab seda;
- selgitab muutusi Liivimaa valitsemises peale muistse vabadusvõitluse lõppu;

Teema: Maadeavastused

Õpitulemused:

Õpilane:

- teab maadeavastuste põhjuseid ja eeldusi;
- teab olulisemaid maadeavastajaid ja oskab näidata nende retki kaardil;
- selgitab Christoph Kolumbuse rolli Ameerika avastajana eurooplaste jaoks;
- selgitab eurooplaste kolonialismi põhjuseid ja tagajärgi Uues Maailmas;

- toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest;
- annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist (kolonialistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast).

Teema: Reformatsioon ja vastureformatsioon

Õpitulemused

Õpilane:

- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- toob näiteid reformatsiooni eesmärkidest, levikust ja mõjust;
- nimetab vastureformatsiooni põhjuseid ja tagajärgi;
- uurib ja tutvustab mõne keskajal elanud inimese võimalusi ja valikuid Marthin Lutheri ja tema mõttekaaslaste näitel.

Õppesisu:

Katoliiklus; reformatsioon; usupuhastus, indulgents; tees, ketser Augsburgi usutunnistus luterlus, protestantlus, kalvinism, anglikaanlus, pildirüüste, Trento kirikukogu, jesuiidid, vastureformatsioon, inkvisitsioon

Teema: Renessanss ja humanism

Õpitulemused

Õpilane:

- võrdleb skolastikat ja humanismi;
- toob näiteid humanistide, maadeavastajate ja renessansiajastu õpetlaste tegevusest;
- selgitab humanistide ja renessansiajastu õpetlaste tegevuse mõju teadusliku maailmapildi kujunemisele;
- selgitab, kuidas teadusliku maailmapildi kujunemine hiliskeskajal on mõjutanud inimeste suhtumist loodusesse.

Õppesisu:

Humanism, renessanss, traktaat

Ajalugu 8. klass

Ainemaht: 70 tundi

Teema: Uusaja mõiste, üldisloomustus, periodiseering. Ühiskond varauusajal.

Õpitulemused

Õpilane:

Õppesisu:

<ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode; • määratleb ajaliselt (märgib ajajoonetele) varauusaja ja uusaja piirid; • selgitab ajaloo periodiseerimise eesmärgi ja kokkuleppelisust; • iseloomustab seisuslikku ühiskonda ja Euroopa usuelu varauusajal; • toob näiteid muutustest, mis toimusid Euroopas ja maailmas varauusajal ja uusajal. 	<p>Ajaloo perioodid ning varauusaja ja uusaja ajalised piirid. Keskkonna ja inimtegevuse seotus. Muutused ühiskonnas. Seisuslik ühiskond.</p>
---	---

Teema: Ususõjad. Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa sisepoliitika varauusajal

<p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob allikate abil esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid: <p>võrdleb allikate toel Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja</p>	<p>Õppesisu:</p> <p>Prantsusmaa ususõdade, Inglismaa kodusõja ja kolmekümneaastase sõja põhjused ja tagajärjed</p>
--	---

ja kolmekümneaastase sõja põhjuseid ja tagajärgi;

- analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- hindab allika usaldusväärsust eristades fakte ja arvamusest;
- teadvustab allika autori taotlusi ja eesmärgi;
- põhjendab allika valikut;
- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- teeb allika põhjal järeldusi autori positsiooni, taotluste või veendumuste kohta;

Teema: Absolutism ja valgustus

Õpitulemused

Õpilane:

Õppesisu:

Monarhia ja absolutistlik valitsemine. Valgustusajastu ja inimkeskne ja teaduslik maailmapilt. Valgustusideed ja

- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode;
- iseloomustab põhitunnuste kaudu absolutismiajastut;
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid uusajal elanud ajalooliste isikute näitel;
- kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;
- annab hinnangu absolutismile ajastu kontekstis;
- loetleb inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemise põhjuseid, toob näiteid selle tunnusjoontest, suuna esindajatest erinevatel ajastutel ning ühiskonnas toimunud muutustest;
- seostab inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemist hariduse ja valgustusideede levikuga;

nende levik ning mõju ühiskonna arengule. Valgustatud absolutism Euroopa riikide näitel.

- nimetab valgustusfilosoofe ning toob näiteid nende panusest inimkeskse ja teadusliku maailmapildi kujunemisse.

Teema: Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus

Õpitulemused

Õpilane:

- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- võrdleb Rootsi ja Vene ajal (17. ja 18. sajandil toimunud muutusi Eesti);
- märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- toob näiteid uusaja kultuuripärandist kodukohas ja Eestis;
- toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja

Õppesisu:

Rootsi võimu ja Vene võimu periood Eestis. Talurahva olukord ning kultuur ja haridus 17.-18. sajandil, Rootsi aeg, Vene aeg, reduktsioon, restitutsioon

Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus;

- tutvustab üht uusaja kultuuriobjekti kodukohas või Eestis, selgitades selle tähtsuse või funktsiooni muutumist ajas

Teema: Kunst, kultuur ja teadus varauusajal

Õpitulemused:

Õpilane:

- nimetab erinevate kunstistiilide olulisemaid tunnuseid ja tunneb väliste tunnuste järgi ära erinevate kunstistiilide arhitektuurinäiteid;
- võrdleb põhitunnuste alusel (üldilme, detailid) barokkstiili, klassitsismi arhitektuuris;
- tunneb ära ja iseloomustab allikate põhjal barokki, rokokoostiili, klassitsismi kujutavas kunstis, toob näiteid kunstnike ja nende teoste kohta;

Õppesisu:

barokk, rokokoo, klassitsism, teadusrevolutsioon 17.-18. sajandil

- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- analüüsib teaduse arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile varauusaja teadusrevolutsiooni saavutuste näitel.

Teema: Prantsuse revolutsioon ja Napoleon

Õpitulemused:

Õpilane:

- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- selgitab Prantsuse revolutsiooni Asutava kogu ja Napoleoni reformide (koodeksite) näitel ühiskonna

Õppesisu:

Suure Prantsuse revolutsiooni põhjused ja etapiline poliitiline areng. Revolutsiooni ja Napoleoni ajastu mõju ning kaasnenud ühiskondlikud ümberkorraldused.

ümberkorraldamise vajadust ja erinevaid võimalusi;

- tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- selgitab äärmuslike liikumiste ja ideoloogiate mõju ühiskonnale jakobiinide näitel.

Teema: Viini kongress ja Euroopa uusajal

Õpitulemused:

Õpilane:

- analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel;
- analüüsib Euroopa riikide arengut uusajal mõne riigi näitel/ (Prantsusmaa, Inglismaa, Saksamaa, Venemaa, Austria, Rootsi vms).

Õppesisu:

Viini kongress, restauratsioon, tagurlus, tasakaalupoliitika

Teema: Tööstusrevolutsioon ja industrialiseerimine

Õpitulemused:**Õpilane:**

- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile, mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- toob näiteid uusaja tehnilistest leiutistest ja selgitab nende ellurakendamise tulemusel toimunud muutusi inimeste igapäevaelus ja ühiskonnas;
- selgitab ja toob näiteid, kuidas inimesed on erinevatel ajastutel loodusesse suhtunud;
- toob näiteid kuidas industrialiseerimise tulemusena on suurenenud inimkonna ökoloogiline jalajälg;
- analüüsib linnastumise põhjuseid ja tagajärgi 19.

Õppesisu:

Tehnoloogia areng ja tööstuslikule tootmisele üleminek, tööstusühiskond, tööstusliku revolutsiooni mõju inimestele ja keskkonnale, linnastumine

sajandi Euroopa ja Ameerika
Ühendriikide linnade näitel.

Teema: Poliitilised õpetused

Õpitulemused:

Õpilane:

- iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas, analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja sotsiaaldemokraatiale, rahvuslusele tänapäeval;
- iseloomustab ja võrdleb liberalismi, konservatismi, natsionalismi ja sotsialismi etteantud kriteeriumide alusel (nt ideaalid ja eesmärgid, ideoloogid, toetajaskond), kujundab oma arvamuse.

Õppesisu:

ideoloogia, liberalism, konservatism, sotsialism, rahvuslus, natsionalism, äärmuslus, kommunism

Teema: Euroopa rahvaste kevad (1848. aasta revolutsioonid)

<p>Õpitulemused:</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; • arutleb märksõnade või küsimuste toel rahvuluse, Euroopa rahvaste vabadusliikumise ja 1848. aasta revolutsioonide põhjuste ning tagajärgede üle. Kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda 	<p>Õppesisu:</p> <p>Saksamaa, Prantsusmaa, Austria, Itaalia revolutsiooni põhjused tähtsamad nõudmised, sündmuste käik, tulemused. Rahvuslus, rahvuslik vabadusliikumine, rahvusriik, kodanlus, liberalism, vabariik, põhiseadus.</p>
---	--

Teema: Kolonialism ja imperialismi kujunemine

<p>Õpitulemused:</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest ja eetilistest aspektidest, annab kolonialismile hinnangu erinevast perspektiivist; • toob näiteid kolonialismi majanduslikest, poliitilistest 	<p>Õppesisu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kolonialismi ajalugu ja põhjused 2. kolonistide tegevus asumaadel (konkreetsed näited eri piirkondadest) 3. põliselanike olukord 4. tulemused, tagajärjed, mõju
---	---

ja eetilistest aspektidest Aafrikas, Aasias, Ameerikas, Austraalia;

- annab hinnangu eurooplaste kolonisatsioonile kolonistide, põliselanike ja tänapäeva seisukohast;
- selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega;
- analüüsib koloniaalvallutuste seost loodusressursside kasvava vajadusega;
- analüüsib rahvaarvu muutuste ja inimeste heaolu seoseid loodusressursside kasutamisega 19. sajandi näitel;
- analüüsib imperialismi kujunemise seost loodusressursside hõivamisega.

Teema: Venemaa ja Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul

Õpitulemused:**Õpilane:**

- analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- eostab Eesti omariikluse algust rahvusliku vabadusliikumise ja ärkamisaja sündmustega;
- nimetab Eesti omariikluse kujunemise majanduslikke, kultuurilisi ja poliitilisi eeldusi;
- nimetab Eesti omariikluse kujunemisele kaasa aidanud isikuid ja selgitab nende panust;
- toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;
- seostab eestlaste perekonnanime saamist pärisorjuse kaotamisega, toob näiteid perekonnanime saamislugudest;

Õppesisu:

19. sajandi Venemaa sise- ja välispoliitika – reformid, tagurlus, dekabristid, õigeusk, isevalitsus, slavofiil, venestamine.

Talurahvareformid 19. sajandi Eestis. Estofiilid. Eestlaste rahvuslik ärkamine. Eesti omariikluse kujunemise majanduslikud, kultuurilised ja poliitilised eeldus.

- toob näiteid estofiilide tegevusest ja panusest eesti kultuurilukku;
- toob näiteid ärkamisaja tegelaste ja nende panuse kohta eesti kultuuriloos;
- märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- toob näiteid eestikeelse kirjasõna ja hariduselu edenemisest kodukohas ja Eestis, analüüsib hariduse tähtsust ühiskonna arengus.

Teema: Esimene maailmasõda. Eesti iseseisvumine

Õpitulemused:

Õpilane:

- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel

Õppesisu:

Antant, Kolmikliit, Keskriigid

atentaat, läänerinne, idarinne, manööversõda, positsioonisõda, Compiègne'i vaierahu, esimese maailmasõja tehnilised uuendused: tank, tsepeliin, mürkgaasid, lennuk.

veebruari- ja oktoobrirevolutsioon Venemaal, Lenin, kommunistid, Nõukogude Venemaa

ajaloosündmuste ja -nähtuste üle;

- analüüsib esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi ning esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule;
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile;
- nimetab I maailmasõja käigus kasutusele võetud sõjapidamise uuendusi, kirjeldab nende rolli, toob näiteid sõda käsitlevatest filmidest, raamatutest jms;
- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide ja revolutsiooni teel, analüüsib nende protsesside erinevusi;
- kirjeldab Vene revolutsioonide ja novembrirevolutsiooni tagajärgi ja mõju;

iseseisvusmanifest, 23.-24.

- nimetab esimese maailmasõja aegseid sõjalise liite ning selgitab mis riigid ja miks sinna kuulusid, sõnastab sõja põhjuseid ja tagajärgi;
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis;
- seostab Eesti omariikluse kujunemist rahvusvaheliste sündmustega (uute rahvusriikide tekkimine esimese maailmasõja käigus, Vene revolutsioonid)

Teema: Teadus, tehnika ja kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul

Õpitulemused:

Õpilane:

- teab, kuidas meditsiin on ajas arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;

Õppesisu:

sisepõlemismootor, elekter, hõõglamp, röntgen, raudtee, raudbetoon, rahvastik, aspiriin, narkoos, süstal, pastöriseerimine, valmistoit, krinoliin, targeldamine, frakk, smoking, silinder, romantism, realism, historitsism, impressionism, postimpressionism, juugend

<ul style="list-style-type: none"> • toob näiteid 19. sajandi meditsiini edusammudest (ravimid, veregruppide avastamine, röntgen, narkoos, rasestumisvastased vahendid jt) ja põhjendab nende tähtsust haigustega võitlemisel, pere planeerimisel, rahvastikuprotsessides jne; • toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist: • toob näiteid 19. sajandi teaduse, tehnika, arhitektuuri, kujutava kunsti, moepildi, kirjanduse, muusika jms kohta 	
--	--

Ajalugu 9. klass

Ainemaht: 70 tundi

Teema: Esimese maailmasõja tagajärjed	
<p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika 	<p>Õppesisu:</p> <p>Compiègne'i vaherahu, Pariisi rahukonverents, Versailles' süsteem, Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda, Rahvasteliit, reparatsioonid</p>

Ühendriikide tähtsust lähiajaloo;

- teeb allikate põhjal järeldusi, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide või revolutsiooni teel ja analüüsib nende protsesside erinevusi;
- teab, millised olid Esimese maailmasõja tagajärjed;
- teab, kuidas muutus Euroopa poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda;
- teab ja selgitab Rahvasteliidu Esimese maailmasõja järgset rolli;
- kasutab ajalookaarti ja analüüsib teemakohaseid allikaid.

Teema: Eesti Vabadussõda

<p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analüüsib Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa sündmuste kontekstis; • teab, kes olid Jaan Poska, Johan Laidoner ja Julius Kuperjanov ning selgitab nende tähtsust; • teab, millal toimus vabadussõda; • teab vabadussõja põhjuseid ja tagajärgi; • kasutab ajalookaarti sõja pöördeliste sündmuste selgitamisel; • teab ja selgitab vabadussõja rolli Eesti iseseisvuse kindlustamisel. 	<p>Õppesisu:</p> <p>Vabadussõda, Tartu rahu, Jaan Poska, Võnnu lahing, Julius Kuperjanov, Johan Laidoner, Landeswehri sõda, välisriikide abi</p>
<p>Teema: Demokraatia ja diktatuurid 1920.-1930. aastatel</p>	
<p>Õpitulemused</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • iseloomustab erinevaid poliitilisi õpetusi ja nende peamisi toetusgruppe ühiskonnas; • analüüsib, mis on iseloomulik konservatismile, liberalismile ja 	<p>Õppesisu:</p> <p>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt</p>

sotsiaaldemokraatiale
tänapäeval;

- kujundab oma poliitilise eelistuse ja põhjendab seda;
- tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused minevikus ja tänapäeval;
- teab demokraatiale iseloomulikke jooni selle kujunemise ajal ja tänapäeval ja toob näiteid;
- demokraatia arengust antiikajast tänapäevani;
- iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism;
- teab, kes olid Benito Mussolini, Adolf Hitler, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt ja iseloomustab nende tegevust;
- võrdleb autoritarismi ja totalitarismi.

- demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, Adolf Hitler, Benito Mussolini, Jossif Stalin, Franklin D. Roosevelt

Teema: Demokraatlik ja autoritaarne Eesti

Õpitulemused

Õpilane:

- toob näiteid ühiskonna ümberkorraldamise võimalustest reformide teel ja analüüsib nende mõju
- nimetab mõjukaid ühiskonnaelu tegelasi ja toob näiteid nende tegevusest;
- selgitab ja toob näiteid mõistete *ideoloogia*, *reform* ja *revolutsioon* kohta;
- kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul.

Õppesisu:

maareform, Asutav Kogu parlamentarism, põhiseadus, vaikiv ajastu, meeste ja naiste roll poliitikas ning ühiskonnas (nt. Jaan Tõnisson, Konstantin Päts, Alma Ostra-Oinas, Minni Kurs-Olesk, Marie Reisik)

Teema: majandus maailmas ja Eestis kahe maailmasõja vahel

Õpitulemused:**Õpilane:**

- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ning negatiivset mõju ühiskonnale;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma;
- seisukoha ning põhjendab seda selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda;
- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- kirjeldab ja võrdleb maailma ning Eesti majandusolusid kahe maailmasõja vahel;
- teab, mis muutused tõi kaasa konveiermeetodi kasutuselevõtmine;

Õppesisu:

konveiermeetod, inflatsioon, ülemaailmne majanduskriis, uus kurss, maaseadus, rahareform

- teab, mis olid suure majanduskriisi põhjused ja tagajärjed.

Teema: Kultuur kahe maailmasõja vahel maailmas ja Eestis

Õpitulemused:

Õpilane:

- teab, kuidas meditsiin on ajan arenenud ja mis võtteid on kasutatud haiguste ja epideemiatega võitlemisel;
- toob näiteid erinevate ajastute kultuurist;
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile;
- mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;
- märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle

Õppesisu:

uued valdkonnad kultuuris ja saavutused teaduses (tehnika, kino, film, kirjandus, teater, muusika jne), kultuur ja eluolu paikkonnas

kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;

- kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas;
- nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;
- nimetab mõnda kultuuritegelast maailmas ja Eestis ning selgitab tema olulisust kultuuriloos.

Teema: Teine maailmasõda 1939–1945: rahvusvaheline olukord teise maailmasõja eel

Õpitulemused:

Õpilane:

- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma
- seisukoha ning põhjendab seda
- analüüsib Euroopa riikide arengut ajaloos mõne riigi näitel
- teab, milline oli rahvusvaheline olukord teise maailmasõja eel;

Õppesisu:

anšluss, Müncheneri kokkulepe, MRP, Hispaania kodusõda, Etioopia kriis, Mandžuuria kriis, Saksamaa taasrelvastumine, Saksamaa “Kolmas riik”

- teab ja kirjeldab sündmuseid, mis viisid teise maailmasõjani.

Teema: Teine maailmasõda

Õpitulemused:

Õpilane:

- toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda
- teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda;
- toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed;
- seletab mõisteid *MRP*, *holokaust*, *ÜRO*;
- kirjeldab ajalookaardile tuginedes teise maailmasõja sõjategevuse kulgu;

Õppesisu:

sõjategevus ida- ja läänerindel, Stalingradi lahing, teise rinde avamine (Normandia dessant), Talvesõda, Pearl Harbor, tuumarelv leiutamine ja kasutamine, koostöö liitlastega, ÜRO, Atlandi Harta, inimsusevastased kuriteod (holokaust, genotsiid)

- analüüsib ja hindab inimõiguste rikkumise põhjuseid ajaloolises kontekstis.

Teema: Eesti teises maailmasõjas

Õpitulemused:

Õpilane:

- toob näiteid rahvastikurännetest, selgitades nende põhjusi ja tagajärg;
- analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel;
- analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspekte hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist;
- selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos;
- selgitab Eesti iseseisvumise kaotamise põhjuseid, tagajärgi, sündmuste käiku ja seoseid tänapäevaga;
- selgitab mõisteid *MRP*, *küüditamine*, *baaside leping*, *okupatsioon*;

Õppesisu:

baaside leping, baaside ajastu, annekteerimine, Konstantin Päts, küüditamine, suur põgenemine, nõukogude okupatsioon, Saksa okupatsioon

<ul style="list-style-type: none"> • analüüsib eestlaste valikuid teises maailmasõjas 	
<p>Teema: Külma sõda</p>	
<p>Õpitulemused:</p> <p>Õpilane:</p> <ul style="list-style-type: none"> • arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda; • selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajaloo; • iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ja vormid; • seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>külm sõda</i>, <i>kriisikolle</i>, <i>raudne eesriie</i> 	<p>Õppesisu:</p> <p>külm sõda, Trumani doktriin, Marshalli plaan, raudne eesriie, külma sõja kriisikolled (nt Berliini kriis, Korea sõda, Suessi kriis, Kariibi ehk Kuuba kriis, Ungari ülestõus, Vietnami sõda, Praha kevad, Afganistani sõda)</p>
<p>Teema: Demokraatlik maailm pärast teist maailmasõda</p>	
<p>Õpitulemused:</p> <p>Õpilane:</p>	<p>Õppesisu:</p> <p>heaoluühiskond, mustanahaliste ja naiste õigused, jagatud Saksamaa, noorteliikumised, hipide liikumine,</p>

analüüsib inimeste võimalusi ja valikuid minevikus ja tänapäeval isikute näitel

- selgitab näidete toel Euroopa suurriikide ja Ameerika Ühendriikide tähtsust lähiajalooos;
- arutleb märksõnade või küsimuste toel ajaloosündmuste ja -nähtuste üle, kujundab oma seisukoha ja põhjendab seda;
- kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel;
- teab, kes olid Martin Luther King, Margaret Thatcher ja Ronald Reagan ning iseloomustab nende tegevust;
- iseloomustab erinevaid sotsiaalseid liikumisi ja toob näiteid;
- kirjeldab Saksamaa poliitilist olukorda ajaloo kaardi toel

globaliseerumine, NATO, Euroopa Liit, võtmeisikud (nt. Margaret Thatcher, Ronald Reagan, Martin L. King, Elisabeth II, Rosa Parks, Rachel Carson, Madeleine Albright, Hanna Arendt, Indira Ghandi, Ruth Bader Ginsburg, John F. Kennedy, Richard Nixon, Mahatma Gandhi)

Teema: Kommunistlikud riigid ja Eesti NSV

Õpitulemused:

Õpilane:

Õppesisu:

- analüüsib allikate usaldusväärsust eri aspektide hinnates, teab, et allika sõnum sõltub autori positsioonist
- iseloomustab põhitunnuste kaudu erinevaid ajaloo perioode
- nimetab NSVL liidreid (Stalin, Hruštšov, Brežnev, Gorbatšov) ning iseloomustab nende võimuperioodi;
- võrdleb eri perioode arutluse käigus;
- toob esile kommunistlikule ühiskonnale iseloomulikke jooni (võimu koondumine, vastandumine läänele, propaganda jne);
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- kirjeldab nõukogude võimu mõju Eesti ajaloole pärast Teist maailmasõda, toob välja iseloomulikud jooned näidete abil, kasutab mõisteid õiges kontekstis.

NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon, poliitiline juhtimine, kommunistliku partei liidrid Stalinist kuni Gorbatšovini, metsavendlus, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioonid, küüditamine, dissident, võtmeisikud (nt. Leida Laius, Johannes Käbin, Karl Vaino, Vaino Väljas)

Teema: Kultuur ja eluolu 20. sajandi teises pooles maailmas ja Eesti NSV-s

Õpitulemused:**Õpilane:**

- kirjeldab, kuidas on erineval ajal maailmas korraldatud inimeste heaolu, tuues näiteid;
- hariduse, tervishoiu, igapäevaelu ja turvalisuse korraldusest;
- toob näiteid hariduse, tervishoiu, sotsiaal- ja igapäevaelu valdkonnast eri ajastutel;
- märkab kodukoha kultuuripärandit ja teab selle kujunemislugu, mõistab, et kultuuripärandi tähendus võib ajas muutuda;
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile;
- mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga;
- toob näiteid erinevate ajastute kultuuripärandist;

Õppesisu:

infotehnoloogia areng, massikultuur ja kõrgkultuuri valitud näidete põhjal

- iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi teisel poolel;
- teab mõnda maailma ja Eesti tuntud kultuuritegelast ja selgitab nende tähtsust.

Teema: Eesti iseseisvuse taastamine

Õpitulemused:

Õpilane:

- teeb allikate põhjal järeltõlget, hinnates väiteid, taotlusi ja veendumusi ajaloolises kontekstis;
- selgitab, kuidas igal inimesel on võimalik olla traditsioonide hoidmise kaudu kultuuripärandi kandja;
- selgitab näidete abil, kuidas muutused maailmas on mõjutanud Eesti ajalugu;
- kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut;
- seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *perestroika*, *glasnost*, *Balti kett*, *laulev revolutsioon*;

Õppesisu:

laulev revolutsioon, Balti kett, fosforiidikampaania, IME, Rahvarinne, suveräänsusdeklaratsioon, MRP-AEG, perestroika, glasnost, rahareform Eestis, võtmeisikud (nt Lennart Meri, Mart Laar, Edgar Savisaar, Marju Lauristin, Lagle Parek, Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin).

- nimetab võtmeisikuid Eesti iseseisvuse taastamise protsessis ja annab hinnangu nende tegevusele ajaloolises kontekstis.

Teema: Maailm 1990. aastatest alates

Õpitulemused:

Õpilane:

- iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda mõne riigi näitel;
- selgitab, kuidas tootmine, tarbimine ja inimeste elatustase on seotud loodusressursside kasutamisega;
- märkab Eesti ja maailma kultuuri seoseid ja vastastikust mõju;
- analüüsib teaduse ja tehnika arengu positiivset ja negatiivset mõju ühiskonnale ja kultuurile;
- mõistab inimkonna eetilisi valikuid ja vastutust ühiskonna ees seoses teaduse ja tehnika arenguga.

Õppesisu:

NSVL lagunemine, Saksamaa taasühinemine, rahvusvahelised organisatsioonid (NATO, EL laienemine, ÜRO), rahu ja konfliktide lahendamine, identiteet ja mitmekesisus, energiamajandus, globaalprobleemid (nt epideemiad, demograafiline olukord, kliimaküsimused, terrorism).

- toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed;
- teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastatel;
- teab ja toob näiteid globaalprobleemide kohta;
- analüüsib kriitiliselt mineviku tõlgendusi ja nende mõju iseenda ning kogukonna olevikule ja tulevikule.

Teema:

Õpitulemused:

Õpilane:

-

Õppesisu: